

ZPRÁVA Z KONFERENCE AELCO 2018 V CÓRDOBĚ

Ve dnech 17. až 19. října 2018 se ve španělské Córdobě konala konference Španělské asociace pro kognitivní lingvistiku AELCO.

Primárním cílem asociace AELCO je sdružovat lingvisty se zaměřením na kognitivní lingvistiku, kteří působí ve Španělsku nebo kteří se zabývají některým z jazyků tohoto teritoria. Asociace má nicméně mezinárodní charakter, a tak jsou mezi členy vítáni kognitivní lingvisté i z jiných zemí a se zaměřením na jiné jazyky. AELCO vydává ve spolupráci s nakladatelstvím John Benjamins recenzovaný impaktovaný časopis *Review of Cognitive Linguistics* (IF za posledních pět let je 0,605). Od svého založení v roce 1998 asociace rovněž pořádá každé dva roky konferenci, a to vždy na půdě jiné španělské univerzity. První konference se konala hned v roce založení v Alicante a prozatím poslední právě na univerzitě v Córdobě.

Podtitul letošní konference byl Kognitivní lingvistika a její výzkum metonymie, metafor, konstrukcí a rámců: rozsah, modely a metody. Na konferenci vystoupilo celkem 224 lingvistů, kteří se účastnili jedné z tematických nebo paralelních sekcí. Tematické sekce se zaměřily mimo jiné na kognitivní nástroje v současných rétorických metodách přesvědčování, vztah jazyka a smyslů, konceptualizaci času, kvantitativní přístupy ke konstrukční variaci, kognitivní přístupy k evoluci jazyka, metaforu a kreativitu v diskurzu a společenské a lingvistické konstruování normativního věku člověka.

V průběhu konference proběhly celkem čtyři plenární přednášky. Jako první hned v úvodu konference přednesl svůj hodinový příspěvek Günter Radden, emeritní profesor lingvistiky na Universität Hamburg. Prof. Radden je jednou z hlavních osobností kognitivní lingvistiky a ve svých publikacích se zabývá především motivací v jazyce, kognitivní gramatikou a konceptuální metonymií. Spolu s Reném Dirvenem je spoluautorem monografie *Cognitive English Grammar* (2007) a v současné době pracuje na učebnici *Meaningful English Grammar*, která navazuje na předchozí publikaci a může sloužit jako její cvičebnice.

Jeho přednáška s názvem *Motivation of Metonymy*, jak název napovídá, spojila dvě z hlavních témat jeho zájmu — motivaci v jazyce a konceptuální metonymií. Oproti mnohem běžnějšímu přístupu, kdy se autoři zaměřují na interpretaci metonymie z pohledu posluchače, se tato přednáška zaměřila na pohled mluvčího, konkrétně na otázku: co motivuje mluvčího vybrat si metonymickou konstrukci, jaký vztah má metonymie k plánování promluvy a jak užití metonymie v dialogu ovlivňuje posluchač. Ve svém příspěvku tak Radden vyjádřil potřebu zkoumat metonymií i z onomaziologického pohledu, ne pouze z většinového semaziologického.

Druhým významným hostem konference byl Leonard Talmy, emeritní profesor lingvistiky na State University of New York at Buffalo, který je považován za jednoho ze zakladatelů kognitivní lingvistiky. Je známý tím, že do lingvistiky zavedl pojem silové dynamiky, který byl původně používán jen ve fyzice. Je autorem dvoudílné monografie *Toward a Cognitive Semantics* (2000). V současné době se zaměřuje na vzájemný vztah mezi mluvou a gesty. Jeho poslední monografií je *The Targeting System of Language* (2018), jejíž téma bylo rovněž tématem jeho přednášky.

Hlavním cílem příspěvku bylo ukázat, že dvě domény jazykového odkazování, tradičně nazývané anafora a deixis, vycházejí ze stejného kognitivního systému. V pří-





OPEN ACCESS

padě anafory je referentem prvek v aktuálně probíhající promluvě, zatímco v deixi stojí referent mimo promluvu v časoprostorovém prostředí, a právě tento rozdíl mezi jazykovým a fyzickým prostředím referenta tradičně vede k různým teoretickým přístupům. Prof. Talmy však tvrdí, že jazyk využívá jen jeden jazykově kognitivní systém, jež nazývá „targeting“ (cílení) a který odkazuje na referenta bez ohledu na to, zda je uvnitř nebo vně jazyka.

Třetí plenární přednášku přednesl Mario Brdar, profesor anglické lingvistiky na univerzitě Josipa Jurja Strossmayera v chorvatském Osijeku. Ve výzkumu se zaměřuje na syntax, slovtvorbu a lexikální sémantiku. Ve svých publikacích se zabývá především kontrastivním a funkčně kognitivním přístupem ke gramatickým konstrukcím, metaforou a metonymií, lexikálními vztahy a lexikografickým popisem angličtiny.

V přednášce nazvané *On the novelty of novel metaphors and metonymies* se profesor Brdar zabýval otázkou, zda je vůbec možné mluvit o vytváření nových metafor a metonymií. U metafory dochází k pozitivnímu závěru — toto téma je hojně diskutované v odborné literatuře a existuje mnoho doložených případů nových metafor jak na úrovni konceptuální metafory, tj. nových typů, tak na úrovni jejich jazykových vyjádření. U metonymie je však situace opačná a prof. Brdar nové metonymie nazývá jednorozcem kognitivní lingvistiky. Dokládá, že případy nových metonymií diskutovaných v literatuře jsou pouze případy nových vyjádření již zavedených, konvenčních případů konceptuální metonymie, a dochází k závěru, že nové konceptuální metonymie na úrovni typů ani nejsou možné.

Jednou z podmínek konferencí AELCO, která je rovněž zakotvená ve stanovách asociace, je, že alespoň jeden plenární příspěvek musí být přednesen ve španělštině. Tento španělský příspěvek tentokrát přednesl Francisco José Ruiz de Mendoza Ibáñez, profesor lingvistiky na Universidad de la Rioja sídlící ve španělském Logroňu. Francisco José Ruiz de Mendoza Ibáñez se zabývá kognitivní lingvistikou, inferencemi v pragmatice, funkční gramatikou, konstrukční gramatikou a analýzou diskurzu. Je autorem řady knih o teorii jazyka, z nichž nejnovější je *Cognitive Modeling. A Linguistic Perspective* (2014).

V příspěvku s názvem *Complejos conceptuales en la construcción de significado* navrhl vylepšení předchozích přístupů ke konstrukci významu prozkoumáváním tzv. konceptuálních komplexů, tj. kombinací kognitivních modelů, jejichž existenci je možno zjistit z pečlivého zkoumání významových účinků některých jazykových výrazů. Tento přístup poskytuje lingvistům soubor analytických nástrojů, které jsou schopny vysvětlit širší spektrum jevů než předchozí teorie.

Je logické, že nejvíce účastníků konference přijelo ze španělských univerzit. Druhé největší zastoupení měli účastníci z Polska, což jen dokládá silnou pozici kognitivní lingvistiky v této zemi. Česká republika měla na konferenci dva zástupce — z Univerzity Palackého v Olomouci se jí účastnil Enrique Gutiérrez Rubio a z Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích autor této zprávy.

Příští konference Španělské asociace pro kognitivní lingvistiku AELCO se bude konat v roce 2020 na Univerzitě de la Rioja ve městě Logroňo.

Petr Kos | Ústav anglistiky, FF JU | Branišovská 31a, 370 05 České Budějovice

ORCID ID: 0000-0001-8165-4302

kos@ff.jcu.cz